

Politické souvislosti

Trvale nedostatečné zastoupení žen v politických a hospodářských rozhodovacích procesech je pro EU a její členské státy aktuální a důležitou výzvou. Index rovného postavení žen a mužů, který institut EIGE vypracoval v roce 2013, měří přetrvávající nedostatky z hlediska dosažení plné rovnosti žen a mužů v šesti oblastech, z nichž jedna se týká právě moci. V této oblasti se posuzují rozdíly mezi zastoupením žen a mužů v politických, sociálních a hospodářských rozhodovacích procesech. Na základě dostupných údajů vykazuje tato oblast nejhorší výsledek z hlediska rovnosti žen a mužů: 38 bodů ze 100 za celou EU. Nedostatečné zastoupení žen v mocenských a rozhodovacích pozicích tedy zůstává skutečně naléhavým problémem.

Strategie pro rovnost žen a mužů Evropské komise (2010–2015)

- Stanoví jako jednu ze šesti prioritních oblastí podporu zastoupení žen na vedoucích pozicích.
- Je zaměřena na podporu vyváženého zastoupení žen a mužů na vedoucích pozicích obecně a také v řídicích a dozorčích orgánech podniků.

Návrh směrnice o genderové vyváženosti v rozhodování o hospodářských otázkách předložený Komisí (2012)

- Stanoví cíl dosáhnout do roku 2020 40 % podílu nedostatečně zastoupeného pohlaví mezi členy dozorčích a správních rad ve společnostech kótovaných na burze.
- Ukládá společně s nízkým podílem osob nedostatečně zastoupeného pohlaví, aby vybíraly kandidáty/ky na základě komparativní analýzy za použití genderově neutrálních a jednoznačných kritérií a aby v případě stejné kvalifikace upřednostnily kandidáta/ku nedostatečně zastoupeného pohlaví.
- Ukládá společně s kótováním na burze, aby stanovily vlastní cíle pro zastoupení mužů a žen mezi výkonným managementem společnosti.
- Posiluje spravedlnost a transparentnost ve výběru členů řídicích a dozorčích orgánů tím, že společnosti nutí zvažovat širší soubor kandidátů.

Aktivity občanské společnosti (2014)

- Kampaně Evropské ženské lobby „50/50“ a „Evropská kampaň za paritní demokracii a aktivní občanství: Demokracie bez genderové rovnosti není skutečná demokracie!“.
- Podporovaly rovné zastoupení žen a mužů ve všech evropských orgánech s cílem dostat práva žen a rovnost žen a mužů do popředí politické agendy EU.

- Zabývaly se genderovou nevyvážeností ve výběru a účasti kandidátů do Evropského parlamentu.

Strategické cíle Pekingské akční platformy a ukazatele EU

- G.1.** Přijmout opatření k zajištění rovného přístupu žen k mocenským strukturám a rozhodovacímu procesu a plné účasti žen v nich.
- G.2.** Zvýšit kapacitu žen pro účast v rozhodovacím procesu a na vedoucích pozicích.

Oblast G byla přezkoumána dvakrát: finským předsednictvím Rady Evropské unie v roce 1999 a italským předsednictvím v roce 2003. Byl vytvořen soubor 18 ukazatelů, které měří poměr počtu žen a mužů v klíčových funkcích/organizacích a posuzují politiky na podporu větší genderové vyváženosti během voleb. Tyto ukazatele mají klíčový význam pro posouzení oblasti J „Ženy a sdělovací prostředky“ a oblasti K „Ženy a změna klimatu“.

Nejnovější údaje a informace obsahuje databáze *Women and men in the EU – facts and figures* (Ženy a muži v EU – fakta a čísla), kterou vytvořil Evropský institut pro rovnost žen a mužů a která je k dispozici na adrese:

<http://eige.europa.eu/content/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures>

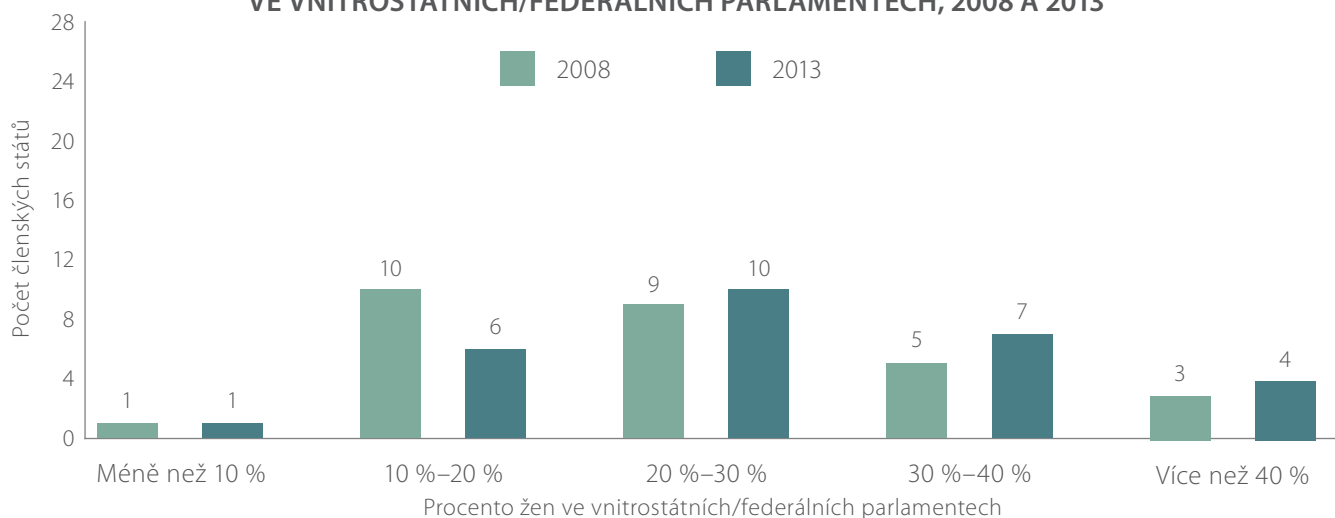
Zjištění vyplývající z údajů za celou EU

Pomalý pokrok ohledně účasti žen ve vnitrostátních nebo federálních rozhodovacích orgánech

Přestože je patrné mírné zvýšení přístupu žen do vnitrostátních/federálních parlamentů, pokrok je pomalý (u jednokomorových parlamentů a dolních komor vzrostl mezi lety 2008 a 2013 o tři procentní body na 27 %). Ženami je v průměru obsazena pouze třetina politických rozhodovacích pozic v zemích EU-28. V polovině členských států je ve federálním/vnitrostátním parlamentu zastoupeno méně než 30 % poslankyň. V členských státech, které mají regionální parlamenty, dosáhlo v roce 2013 celkové zastoupení žen v těchto sborech 32 %.

POČET ČLENSKÝCH STÁTŮ EU PODLE ÚROVNĚ ZASTOUPENÍ ŽEN VE VNITROSTÁTNÍCH/FEDERÁLNÍCH PARLAMENTECH, 2008 A 2013

Zdroj: Evropská komise, Databáze o účasti žen a mužů v rozhodovacím procesu

V místních zastupitelstvech (okresních a obecních) byly ženy v EU v roce 2013 celkově zastoupeny 32 %. Nejvyšší procento žen bylo zaznamenáno ve Švédsku (43 %), po němž následovalo sedm dalších členských států, ve kterých zastoupení žen překročilo 30 %.

Vyšší účast žen v rozhodovacím procesu v evropských orgánech

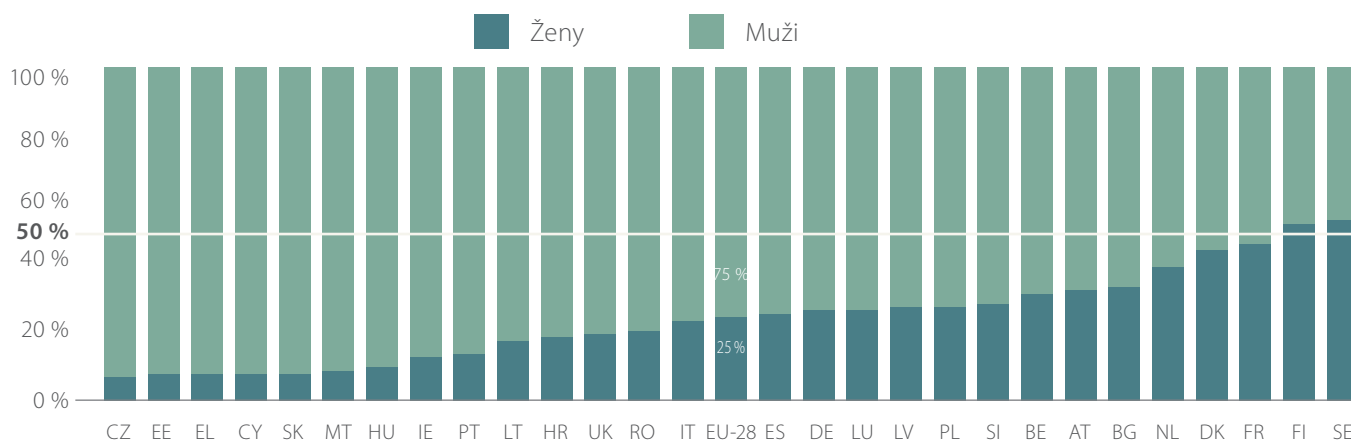
Zastoupení žen v Evropském parlamentu (EP) se v posledních 35 letech pomalu, ale trvale zvyšuje (nárůst z 16 % v roce 1979 na 37 % v roce 2014). Ženy však zůstávají nedostatečně zastoupeny v pozicích poslanců/kyň i místopředsedů/kyň EP (tři ze 14 místopředsedů/kyň).

V roce 2013 ženy zastávaly 33 % administrativních pozic na úrovni 1 a 39 % na úrovni 2 a představovaly 32 % členů Komise. Mezi členy Evropské centrální banky nebyla od roku 2010 žádná žena. Soudní dvůr od roku 2008 zaznamenal mírné zvýšení počtu soudkyň (z 11 % na 15 %). Naopak v Tribunálu došlo k jejich poklesu ze 44 % na 22 %.

Muži jsou nadměrně zastoupeni ve většině vlád členských států

Ženy tvoří pouze čtvrtinu ministrů a náměstků ministrů v EU; pouze ve dvou členských státech zastávají 50 % všech funkcí ministrů a náměstků a ve třech dalších 40 %.

POLITICKÉ ZASTOUPENÍ ŽEN VE VLÁDÁCH ČLENSKÝCH STÁTŮ, 2013

Zdroj: Evropská komise, Databáze o účasti žen a mužů v rozhodovacím procesu

Mezi lety 2008 a 2013 se změnil podíl žen vedoucích konkrétní ministerské resorty. V roce 2013 ženy zastávaly méně často funkce se základní působností (pokles z 20 % na 18 %) a sociálně-kulturní působností (ze 40 % na 38 %) a častěji působily na ministerských funkcích s působností v oblasti hospodářství (zvýšení ze 17 % na 24 %) a v infrastruktuře (z 24 % na 25 %).

Dosažení genderové vyváženosti v politickém rozhodování lze urychlit pomocí legislativních a samo-regulačních opatření

Zastoupení žen lze zvýšit prostřednictvím volebních kvót pro zastoupení mužů a žen. V roce 2013 existovaly zákonné kvóty přijaté vládou v sedmi členských státech a ve 13 členských státech byly zavedeny dobrovolné kvóty. Naposledy byly zákonné kvóty zavedeny v Irsku a italských regionech.

Významný nárůst počtu žen ve vysokých funkcích ve veřejných správách členských států

Celkem ženy v roce 2013 představovaly více než třetinu všech úředníků s funkcemi na úrovni 2 (39 % oproti 34 % v roce 2008). Ženy jsou ve veřejné správě méně zastoupeny na úrovni 1, kde tvoří 30 % úředníků (28 % v roce 2008). K největším nárůstům došlo u funkcí v sociálně-kulturní oblasti – z 35 % na 41 % na úrovni 1 a z 42 % na 49 % na úrovni 2.

Pomalý pokrok v přístupu žen k funkcím soudců nejvyšších soudů

Ženy jsou i nadále nedostatečně zastoupeny mezi soudci nejvyšších soudů – od roku 2008 došlo jen k mírnému nárůstu jejich zastoupení o 3 procentní body na 35 %. V šesti členských státech sice ženy tvoří polovinu těchto soudců, ale ve dvou členských státech je to méně než 9 %.

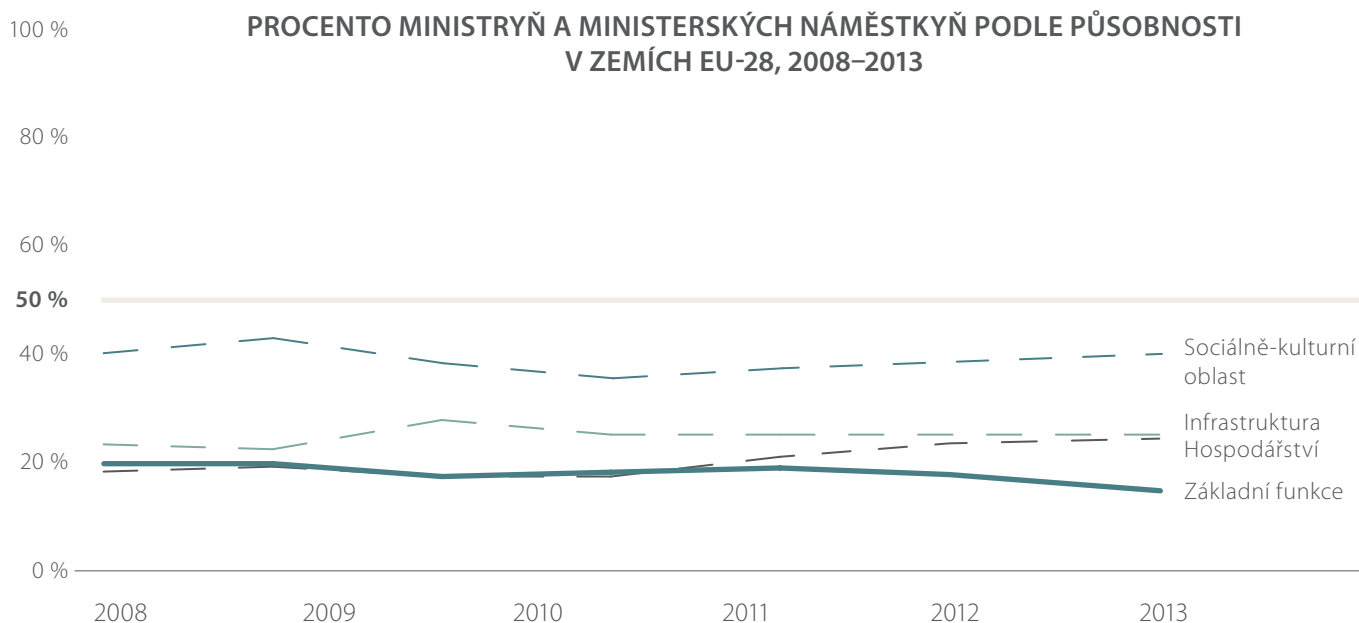
Malý pokrok v účasti žen v hospodářských rozhodovacích procesech a v řídicích a dozorčích orgánech společností kótovaných na burze

Přístup žen k hospodářským rozhodovacím procesům roste jen pomalým tempem. V roce 2013 tvořily ženy v EU jednu pětinu

členů rozhodovacích orgánů v centrálních bankách členských států; v pěti členských státech byly tyto orgány zcela ovládnuty muži. Mezi generálními řediteli či předsedy představenstev největších kótovaných společností nebyly ve 13 členských státech žádné ženy; v roce 2008 tomu tak bylo v 15 členských státech. Ačkoli zastoupení žen mezi členy představenstev a výkonnými členy správních rad (12 %) a členy dozorčích rad a nevýkonnými členy správních rad (19 %) největších společností v EU kótovaných na burze je o něco vyšší, jsou zde i nadále nedostatečně zastoupeny.

Sociální partneři na úrovni EU aktivně prosazují ženy na nejvyšší funkce

Počet žen mezi předsedy/kyněmi konfederací odborových svazů se od roku 2008 významně nezvýšil a zastoupení žen v jejich řídicích orgánech zůstává nízké. Zastoupení žen mezi předsedy a místopředsedy konfederací zaměstnavatelů se zlepšilo. Z 60 předsedů organizací zaměstnavatelů v EU je osm žen, zatímco v roce 2008 to byla jen jedna žena. Ženy pak tvoří 17 % všech členů jejich řídicích orgánů oproti 9 % v roce 2008.

Zdroj: Evropská komise, Databáze o účasti žen a mužů v rozhodovacím procesu

Užitečné iniciativy

Několik členských států (DK, IE, IT, AT, PL, PT) vyslovilo podporu **iniciativě EU ohledně zákonných kvót** pro řídicí a dozorčí orgány společností. Dánsko například vydalo doporučení ke konkrétním cílům pro správní rady a představenstva. Jiné země, například Rakousko, Belgie a Německo, nedávno přijaly nebo brzy přijmou právní předpisy o kvótách pro zastoupení žen a mužů v konkrétních společnostech. V Itálii byla zahájena osvětová kampaň „Genderové kvóty – vyváženější země má lepší budoucnost“ na podporu zákona z roku 2011 o účasti žen v řídicích a dozorčích orgánech a byl předložen právní předpis (zákon č. 120/2011), jehož cílem je zvýšit podíl žen v řídicích a dozorčích orgánech společností kótovaných na burze. V Polsku mají do roku 2015 dosáhnout 30 % zastoupení žen všechny dozorčí orgány určené ministrem státní pokladny. V Portugalsku jsou soukromé společnosti na základě usnesení Rady ministrů z roku 2012 povinny provádět plány pro rovnost žen a mužů. Od roku 2013 nový zákon stanoví, že mezi členy všech správních a dozorčích orgánů státních podniků musí být zastoupeny ženy i muži. Ve Španělsku 31 společností podepsalo s Ministerstvem zdravotnictví, sociálních služeb a rovnosti dohody o spolupráci, které zahrnují cíl dosáhnout ve čtyřletém období 20 % zastoupení žen v nejvyšších řídicích funkcích a řídicích výborech nebo zvýšit jejich zastoupení o 5 procentních bodů. Projekt „Promociona“, prováděný ve spolupráci s podnikatelskými organizacemi, zapojuje společnosti do výběru a prosazování talentovaných žen mezi svými zaměstnanci a podporuje specifická školení, tvorbu sítí a koučink.

POKROKY A PŘEKÁŽKY V OBLASTI G: ŽENY U MOCI A V ROZHODOVACÍM PROCESU

POKROKY

- Došlo k většímu zviditelnění důležitosti přístupu žen k rozhodovacímu procesu.
- Účast žen se mírně zvýšila.
- Závazek členských států dosáhnout větší rovnosti žen a mužů je posilován zaváděním zákonů o paritním zastoupení či zákonných kvót.
- Zlepšit genderovou vyváženost se snaží iniciativy na úrovni EU, například navrhovaná směrnice zavádějící kvótu ve výši 40 % pro zastoupení žen mezi členy dozorčích rad a nevýkonnými členy správních rad.
- Na zlepšování přístupu žen do rozhodovacích orgánů se podílejí sociální partneři.
- Mírně se zvýšil podíl žen mezi nejvyššími úředníky a soudci nejvyšších soudů.

PŘEKÁŽKY

- Ženy zastávají méně než třetinu politických rozhodovacích pozic v EU a na nejvyšších úrovních je jejich podíl ještě menší.
- Zastoupení žen ve vládách členských států se zvýšilo jen v omezené míře.
- Ve veřejných/soukromých hospodářských a finančních institucích stále téměř zcela dominují muži.
- Nedošlo k významnému zvýšení podílu žen v řídicích orgánech evropských odborových organizací.
- Ženy jsou nadměrně zastoupeny na střední až vysoké úrovni veřejné správy a v odvětvích souvisejících s tradičními ženskými rolemi.

Jak dále v EU

- Vypracovat a provádět účinná politická opatření (a ve vhodných případech právní předpisy) k prolomení „skleněného stropu“ v hlavních hospodářských strukturách, zejména pokud mají veřejný charakter.
- Zvážit a případně zavést účinné strategie a nástroje (např. kvóty pro zastoupení žen a mužů) s cílem dosáhnout genderové vyváženosti ve volených a jmenovaných funkcích v hlavních politických strukturách.
- Řešit a odstraňovat genderové normy, postoje a stereotypy bránící rovnému zastoupení žen v rozhodovacích pozicích v politické, hospodářské a sociální oblasti.
- Vybízet sociální partnery a příslušné zúčastněné subjekty, aby spolupracovali na aktivní podpoře rovného přístupu žen do rozhodovacích orgánů.

Evropský institut pro rovnost žen a mužů (EIGE)

Evropský institut pro rovnost žen a mužů (EIGE) představuje centrum znalostí EU pro rovnost žen a mužů. Institut EIGE podporuje tvůrce politik a všechny příslušné orgány v jejich úsilí o zajištění rovnosti mezi ženami a muži (nejen) pro všechny Evropany/ky tím, že poskytuje odborné znalosti a srovnatelné a spolehlivé údaje o rovnosti žen a mužů v Evropě.

Další informace: <http://eige.europa.eu>

Středisko pro zdroje a dokumentaci Evropského institutu pro rovnost žen a mužů představuje inovativní a praktický nástroj vyvinutý pro hledání klíčových zdrojů týkajících se rovnosti žen a mužů, pro výměnu znalostí mezi těmi, kdo se zajímají o politiky a postupy v oblasti rovnosti žen a mužů, a také jako nástroj, který poskytuje prostor pro diskusi a debatu na internetu.

Další informace: <http://eige.europa.eu/content/rdc>

Kontaktní údaje:
European Institute for Gender Equality
(Evropský institut pro rovnost žen a mužů)
Gedimino pr.16, LT-01103 Vilnius, LITVA
Tel. +370 5 215 7444, Tel.+370 5 215 7400

facebook.com/eige.europa.eu

twitter.com/eurogender

youtube.com/eurogender

<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN: 978-92-9218-649-4

doi: 10.2839/677920

MH-04-15-022-CS-N